

Literatur.

Den Hemliga läran. Sammanfattning af vetenskap, religion och filosofi af *H. P. Blavatsky*. Öfversättning från tredje engelska upplagan af dr F. Kellberg. Teosofiska samfundets skandinaviska sektion, Stockholm 1895-98. 36 häften à 75 öre (hela arbetet omkring 40 mk).

Den svenska öfversättningen af H. P. Blavatskys förnämsta och vidlyftigaste arbete „The Secret Doctrine“ har i dagarna fullbordats och kommer väl inom kort att finnas tillgänglig i bokhandeln äfven för icke-subskribenter. Det torde emellertid icke vara utan intresse äfven för den stora allmänheten att få sin uppmärksamhet riktad på denna vårt århundrades märkligaste bok.

Dess författarinns namn är bekant för hvar och en som hört något om den modärna teosofin, ty H. P. Blavatsky var den, som gaf första impulsen till den märkliga rörelse, hvilken numera utbredd sig öfver hela jorden och tvifvelsutant utöfvat djupt inflytande på vår tids tankeriktning.

Om denna teosofins första förkunnare i vårt århundrade hafva som bekant de mest olikartade rykten satts i omlopp. Hennes fiender hafva smädat och förtalat henne och upptäkt hos henne alla världens fel, medan åter hennes vänner och beundrare täflat om att lofprisa henne. Än är hon den historiska tidens eller åtminstone vårt århundrades största bedragerska, än är hon världens frälsare, jämbördig med en Jesus och en Buddha. Sanningen må väl gå den gyllene medelvägen, men H. P. Blavatsky är otvifvelaktigt vårt tidevarfs intressantaste personlighet, „det nittonde seklets sfinx“, och hennes bätskaste fiende har aldrig förnekat hennes glänsande snille och nästan öfvernaturliga kraft. Ehuru under de sista åren af sitt lif sjuk af öfveransträngning – hon hade sedan år 1876 vant sig vid att dagen i ända sitta vid sitt skrifbord – arbetade hon likväl med oförtruten ifver på fullbordandet af sin mission, ända tils döden befriade hennes ande i maj 1891.

Säkerligen skulle hon ej fått så många motståndare, om hon nöjt sig med att förkunna de hemliga läror, som hon sade sig vara anbefald att framlägga för världen. Men då hon samtidigt gjorde anspråk på herravälde öfver dolda naturkrafter genom att framställa hvarjehanda „ockulta fenomen“, d. v. s. fysikaliska experiment, hvilka icke kunde förklaras med tillhjälp af de kända naturlagarna – blottade hon naturligtvis en Akilleshäl, i hvilken den bildade världen genast högg sitt spjut, denna bildade värld, som just hunnit omvända sig till en alt hemlighetsfullt förnekande materialism. De af H. P. Blavatsky för några få intresserade i Indien framställda fenomenen blefvo nämligen genom mr A. P. Sinnetts bok („The Occult World, öfv. „Den dolda världen“) kända i Europa. Det psykiska sällskapet (Society for psychical research) i London, som studerade fenomenalism, men ej då ännu trodde på magin eller människans förmåga att genom sin egen viljekraft beherska naturens dolda makter, sände tviflande på förhand en af sina medlemmar, en herr Hodgson, till Indien för att undersöka, huru med saken förhöll sig. Denna post festum gjorda undersökning ändades därmed, att mr Hodgson skref en vidlyftig rapport,*) i hvilken han uttalade såsom sin åsikt, att H. P. Blavatsky (som då vistades i Europa) grundligen bedragit både mr Sinnett och alla de öfriga heder- och trovärda engelsmän, som i mr Sinnetts bok gått i borgen för fenomenens äkthet . . . Senare har likväl samme herr Hodgson förklarat, att han på grund af gjorda erfarenheter måste tillstå, att sådana „undervärk“, som H. P. Blavatsky försäkrades hafva utfört, *värkligen kunna utföras*.

Vare härmed huru som helst, H. P. Blavatsky själf är död, och den som endast känner till det onda som talats om henne, känner henne icke helt – om han känner henne alls. Ett märkligt arbete har hon utfört och det är framtiden förbehållet att utvisa, huru långt dess värkningar skola sträcka sig.

---

*) Denna Rapport är bland annat den källa, ur hvilken K. af Geijerstam öst sitt vetande.

Den moderna teosofin gör i själfva värdet anspråk på att vara ingenting mindre än en *uppenbarelse* – visserligen icke i den kristna betydelsen af ordet, utan i en långt naturligare och förnuftigare betydelse: ett förkunnande för mänskligheten af bortglömda eller hemlighållna sanningar, iståndsatt af varelser, som öfverskridit det mänskliga utvecklingsstadiet. Detta framhölls redan i begynnelsen af den teosofiska rörelsen, då det Teosofiska Samfundet bildades i New-York år 1875 och H. P. Blavatskys första stora arbete „Isis Unveiled“ kort därpå utkom. Denna bok, „Den afslöjade Isis“ väckte ett ofantligt uppseende i Amerika. Där förkunnades högt inför en häpnande värld tillvaron af ett genom alla tider existerande Hemligt Brödraskap af i sanningens kunskap invigda Mästare – människor, hvilka i hängifven kärlek till sanningen med okuflig beslutsamhet öfvervunnit sin lägre natur och utvecklat hos sig ett högre gudomligt jag, som satte dem i direkt förbindelse med all kunskaps källa och gaf dem en för andra ofattbar makt öfver naturkrafterna. Dessa stora andar hade undervisat och utsändt H. P. Blavatsky att hos mänskligheten återuppväcka tron på dess gudomliga ursprung, hvilken tro praktiskt gått förlorad i denna materialismens tidsålder; och likasom H. P. Blavatsky i våra dagar, så hade under historiens förlopp män sådana som Jesus, Buddha, Zoroaster, Pythagoras, Plato och otaliga andra varit deras utskickade sändebud – några af dem fulländade Mästare, såsom Jesus och Buddha, andra i likhet med H. P. Blavatsky endast lärjungar . . .

Ifrån Amerika flyttade den underbara kvinnan öfver till Indien, men på 80-talet kom hon till Europa för att i fred och ro skriva på sitt nya arbete „The Secret Doctrine“, hvilket ursprungligen var ämnadt att bilda en fortsättning af „Isis Unveiled“. Men de upplysningar och meddelanden författarinnan ur högre källa erhöi växte så i omfång, att „Den Hemliga Läran“ slutligen blef en själfständig och ännu vidlyftigare framställning af den dolda visdomen. Denna bok bör därför anses som H. P. Blavatskys förnämsta verk och rekommenderas såsom studium åt dem, hvilka önska djupare intränga i de teosofiska läroarna.

Den utkom i London år 1888. Som dess framträdande länge varit afvaktadt, mottogs den med intresse i vida kretsar.

„Boken är i hög grad både märkvärdig och intressant“, yttrade en anmälare i Pall Mall Gazette, „märkvärdig på grund af det oerhörda omfång af sällsamt, uråldrigt vetande, hvarom den vittnar – intressant i afseende å det ljus den kastar på världsreligionerna och deras upprinnelse.“

Vi skynda att instämma häri. „Den Hemliga Läran“ är ett i allo säreget pennalster. Ehuru författarinnan var ryska till börd och först vid framskridna år lärde sig det engelska språket, är den skriven med en talang, som gör att läsaren vid de mest invecklade och svårfattliga ställen ryckes med af det liffulla framställningssättet; där förekomma passager, som öfverraska genom sin sällsamma poetiska skönhet och andra, som träffa ens djupaste sedliga medvetande. Den är full af citater ur alla möjliga lärda arbeten från hela den historiska tiden, och många af dessa citater äro tagna ur sällsynta verk, tillfinnandes endast uti samlingar sådana som Brittiska Museet i London eller Vatikanska Biblioteket i Rom. Detta är så mycket egendomligare som Blavatsky alls icke var någon vetenskapligt bildad universitetskvinna – blott en stackars äfventyrerska, hvilken skref en bok, som förbryllade de lärdaste professorer. Nog har man ju senare sökt påvisa, att „Den Hemliga Läran“ liksom „Isis Unveiled“ vore en storartad „humbug“, enär den blott vore ett plagiat i stor skala från åtskiliga böcker (se Den afslöjade Isis af Karl af Geijerstam).

Alla dylika afslöjanden äro naturligtvis af värde, enär de varna teosoferna för att bereda „Den Hemliga Läran“ samma sorgliga öde, som kommit andra uppenbarade skrifter, t. ex. Bibeln, till del, näml. att anses såsom ofelbar auktoritet. Och till H. P. Blavatskys ära bör nämnas, att hon själf städs framhöi att hennes skrifter icke skulle betraktas såsom något slags uppenbarelse i ordets vulgära betydelse. I förordet till „Den Hemliga Läran“ säger hon: „dessa sanningar framställas ingalunda med anspråk på att utgöra någon gudomlig *uppenbarelse*; ej håller är det förf:s mening att tillägna sig hedern af att vara den som för första gången i världens historia bragt denna hemliga vishet till mänsklighetens kännedom. Ty det, som innehålles i detta arbete, kan återfinnas kringströdt i tusentals volymer, utgörande de stora asiatiska och de ursprungliga europeiska religionernas heliga skrifter, doldt under hieroglyfer och symboler och hittills lämnadt obemärkt på

grund af denna döljande förklädnad. Föreliggande arbete utgör ett försök att sammanfatta dessa äldsta urkunders innehåll till ett sammanhängande helt.“

Å andra sidan förlora alla påståenden angående „Den Hemliga Läran“ plagiariska karaktär sitt värde, när man tager i betraktande, att H. P. Blavatsky städse pointerade, att det som hon skref och lärde, stod att läsa i alla tiders mystikers, ockultisters, alkemisters, kabbalisters, stora filosofers och teosofers böcker och anteckningar. Hon – H. P. B. – endast sammanfattade och belyste, hvad som hos dem var dunkelt och lösrykt.

„Den Hemliga Läran“ är likafullt en särdeles intressant bok, och om läsaren är något så när sansad och fördomsfri, skall han säkerligen både njuta och ha nytta af dess studium. Visserligen går läsningen i början tungt, och mångens ifver har svalnat, när han tykt sig förmärka i boken brist på både system och sammanhållning. Men det är omöjligt att fordra, att boken eller öfverhufvudtaget teosofin skulle intressera andra än dem som genom att intränga i dess anda söka att begripa den. Vi äro altför vana att blott se de tusende skiftande formerna i lifvet och naturen, medan däremot mystikern stadigt fäster sin blick på det Enda Lifvet och den bakom formen dolda anden. För öfrigt framställer icke „Den Hemliga Läran“ hela den uråldriga visdomen, utan endast några af dess läror, så att alt systembyggande stöter på oöfverstigliga hinder.

Teosofin är nämligen en framställning i moderniserad stil af vissa grundläggande drag uti den såkallade *Visdomsreligionen*, hvilken för länge, länge sedan, då mänskligheten var af „enahanda tunga och mål“ utgjorde den allmänt utbredda världsåskådningen. Denna visdomsreligions andliga innehåll drog sig emellertid tillbaka och blef ofattligt samt därigenom hemligt i samma mån mänskligheten utvecklades i sinnlig riktning; men autentiska urkunder om dess uppkomst och dess läror finnas i den dag som är uti det Hemliga Brödraskapets ofantliga, underjordiska bibliotek.

Just på en dylik ockult urkund grundar sig H. P. Blavatskys bok „Den Hemliga Läran“. Det är ett uråldrigt manuskript, skrifvet på palmblad, hvilka genom en process, okänd för den moderna kemin, gjorts oförstörbara af eld, luft eller vatten. Det benämnes *Dzyans Bok* – eller det Gudomliga Vetandets Bok – och är författadt på Senzar, ett hemligt språk, hvilket användes och alltid användts af i tidsåldrarnas vetande invigde adepter. Ett antal sånger ur denna bok meddelas i öfversättning uti „Den Hemliga Läran“, och de nitton sångerna tillsammans med några ockulta kommentarier utgöra det grundmaterial, hvilket H. P. Blavatsky blifvit anbefald att förklara och utlägga i en för vår närvarande generation fattbar form.

Innehållet i sin bok har madame Blavatsky fördelat på tvänne digra volymer, hvardera om närmare 800 stora sidor. Den första bär på sitt titelblad namnet „Cosmogenezis“ - Världsandaningen, den andra handlar om „Anthropogenezis“ - Människans daning. Hvardera af dem innehåller trenne afdelningar, af hvilka den första framställer Visdomsreligionens läror om resp. världsaltets och människans uppkomst, stödjande dem med analogibevis ur de stora religionernas urkunder; den anda afdelningen afhandlar symbolikens uppkomst och utveckling och är närmast en utredning af de olika religionernas teologi med påvisande af den sanna innebörden af deras dogmer och mysterier; den tredje slutligen utgör ett tillägg om ockult och modern vetenskap, och denna afdelning är till en början den bäst förstådda och mest tilldragande för den västerländska läsaren. Där framhållas ockultismens läror gentemot vissa vetenskapliga teorier, och författarinnan ådagalägger på ett slående sätt bristen på öfverensstämmelse mellan flere gängse hypoteser af den moderna vetenskapen, på samma gång hon skänker all sin aktning och beundran åt forskningens sanna resultat.

Vår önskan är nu att gifva en kort, om än så ofullkomlig résumé af de esoteriska lärorna som sådana. Vi utesluta alla bevis, såväl analogibevisen ur religionerna som de induktiva bevis vetenskapen lämnar. De alla läsas bäst i „Den Hemliga Läran“, som öfverflödar däraf. Vi vilja blott gifva en bild af den ursprungliga visdomsreligion, som enligt „Den Hemliga Läran“ ligger till grund för alla senare religionssystem.

(Forts).

Literatur.

Den Hemliga läran. Sammanfattning af vetenskap, religion och filosofi af *H. P. Blavatsky.*

(Forts. fr. föregående nummer).

I.

Världsdaningen.

De hemliga läroarna angående världsutvecklingen, som delgifvas i förra delens första afdelning, grunda sig på sju sånger ur ofvan nämnda Dzyans Bok jämte deras kommentarier. De öppna med ens synvidder så storartade och vidsträktade, att man sannerligen känner sig inandas det österländska tänkandets fria och rena atmosfär.

Det första, som möter en, är ett dödshugg åt den trånga uppfattning af Gud, som västerlandets kyrkor uppammat genom sina dogmatiska anatemata öfver fritänkare och ateister . . .

Hvem har lyftat den slöja, som döljer Gudomen, hvem har päjlat de djup som famnas af rymden? Ännu aldrig en blott och bart dödlig. Gudomsanden måsta fylla den tänkare, som vågar höja blicken till det oändliga. Blott de renhjärtade skola „se Gud“. Och hvad se de?

En Enda Värklighet, förutom hvilken allt är Mâyâ – illusion, en Enda Urgrund, ur hvilken allt uppstått, ett Enda Vara, öfver hvilken all spekulation är omöjlig, ett Enda Förnuft, hvars väsen aldrig skall begripas.

I salig hänryckning försjunker den vise, när han skådar det Absoluta. Han känner sig vara ett därmed, och han vet sig vara det ljus, som lyser i det Evigas mörker. Men mörkret begriper icke sitt eget ljus, och ljuset är utan namn för sitt ursprung.

Du dåre, som ger bestämningar åt Det, som aldrig bestämmas kan, som förklarar Gud och icke ens känner dig själf. Skulle det Absoluta ega attributer – skulle det kunna vara vist, sant, lefvande, kärleksfullt, godt, personligt, fullkomligt o. s. v. – Det som är alla dessa begrepps väsen och deras upphof? Icke säger man om vattnet att det är vått. Stenen kan vara våt och människan vis, men icke är Visheten vis, lika litet som Sanningen är sann eller Lifvet lefvande. Och skulle Gudomen älska, Gudomen som är Kärlekens väsen? Ur detta Ena hafva alla motsatser sprungit fram: jaget och ickejaget, godt och ondt, lif och död, ljus och mörker, sanning och lögn, kärlek och hat, och dessa äro blott till såsom illusoriska bilder i uppenbarelsens panorama, en evig frid, en obruten harmoni, en omedveten allvetenhet råder i den oändliga medelpunkten, som är allt och som är intet . . .

Men ehuru Gudomen är ofattbar till sitt väsen, skåda vi densamma manifesterad i tillvaron, och på grund af denna manifestation kunna vi sluta oss till vissa väsensidor eller aspekter, som måste så att säga innehållas i det Absoluta. Punkten är för oss noll, och noll är den oändliga cirkeln, som vi ej kunna fatta, som är det absoluta Rummet, den rena subjektiviteten. Denna punkt är öfverallt och ingenstädes, och genom dess rörelse uppstå de ändlösa linjerna, de oräkneliga talen, cirkelns radier hvilket är den absoluta Rörelsen, det oinskränkta medvetandet. Och dessa äro de två Gudomens väsensidor eller aspekter som vi kunna och måste tänka oss: rörelse och rum, medvetande och substans, ande och materia, jag och icke jag. Men märk väl! De äro ursprungligen ett, ehuru endast det högsta i oss fordrar och anar sig till denna allomfattande enhet. Tvåfalden är ett logiskt postulat af vårt närvarande mänskliga medvetande. Och icke ens tvåfalden gifver oss en tillfredsställande uppfattning af det Absolutas manifestation. Vi kunna icke tänka oss samvärkan mellan subjekt och objekt utan predikat eller medvetandets invärkan på substansen utan en

förmedlande kraft. Därför, när vi göra oss en bild af den uppenbarade Gudomen, måste den blifva treenig, bestå af trenne faktorer, om den skall vara fattbar och någorlunda fullständig.

Och denna Gudomens täckelse, treenigheten är: Ande-Lif-Materie.

Hvad äro de? Gudomens båda aspekter, ande och materie och deras förenande länk, lifvet, kraften. Ande är subjekt, materie objekt och lif det förenande predikatet. Ande är evigt nu, lif är tiden som förflutet, närvarande och tillkommande, materie är tiden gripen i flykten, hvar tidsmoment. Ande är den rena tillvaron, lif det ständiga vardandet, materie det vordna – världen. Ande är den allgenomträngande enheten, lif är dess möjlighet till delning i mångfald, materie är mångfalden. Ande är det universella medvetandet, lif dess möjlighet till deladt medvetande, materie de tusen individuella medvetandena. Ande är det oändliga tänkande Förnuftet, tänkandet är lif, och tankarna äro materie . . .

Låtom oss nu följa med världsutvecklingen från det ögonblick hvilat vaknar upp till arbete. Låtom oss se, huru tankar springa fram ur det Eviga Snillet och huru de kristalliseras till världar . . .

Först altså den oändliga Gudomen, och därpå såsom dess första emanation det med Gudomen sam-eviga opersonliga Förnuftet, Logos, Ordet (Guds Son, Brahmâ), som af teologin gjorts till den personliga Guden; vidare, när i tidernas morgon „befallning gifves att skapa“, såsom den fortsatta emanationen de Gudar eller höga Personligheter hvilkas uppgift det är att öfvervaka och leda danandet af universum – en Gud för hvar af de otaliga stundande solsystemen. De utträda ur sällhetens tillstånd af icke-tillvaro för att af frivillig lydnad mot „Guds vilja“ eller den gudomliga lagen och i oändlig kärlek till väsenden, som än icke existera, bringa det stora offret – att skapa. Kärlekens och gifvandets lag är genomgående i universum. Det högre måste offra sig åt det lägre, för att af detta lägre ett högre må kunna uppstå. Så är också „skapelsen“ ett hvar Guds utträdande ur sig själf för att framkalla varelser, som i sin ordning skola blifva gudar.¹⁾

De höga personligheterna evolvera ur sig härskaror af väsenden eller Dhyan-Chohaner, som betecknas med olika namn altefter den grad de intaga i denna gudomliga hierarki gudar, ärkeänglar, änglar, andar o. s. v. Dessa väsenden blifva „uppbyggarna af världsalltet“ (kollektivt Fohat). Af den allestädes närvarande kosmiska ursubstansen – som är den materiella aspekten af Gudomen likasom Förnuftet är den andliga aspekten och Fohat den förmedlande länken mellan ande och materia eller kraften, lifvet – „skapa“ nämligen dessa uppbyggare hela det materiella världsalltet med dess nebulosor, kometer, solar, planeter och alt det lif, som utvecklas på dem. Härmed förnekar den hemliga läran ingalunda världsalltets mekaniska lagbundna uppkomst, ty om någon världsförklaring är lagbunden, så är det ockultismens. Den endast påyrkar den absoluta nödvändigheten af att intelligenser måste finnas bakom eller inom hvarje fenomen i det manifesterade kosmos. Den lär, att hela världsalltet genomdallras af det oändliga förnuftet, som också är den eviga kärleken. Detta förnuft, denna högsta Lag lydes af alla ledande intelligenser, hvilka styra de naturandar som frambringa de såsom elementer, „krafter“, „rörelsesätt“ o. s. v. förnimbara värkningarna.

Universum är uppfyllt af lif; man kan ej tala om en död punkt. Hvar atom i det uppenbarade världsalltet är en trefaldighet af medvetande, lif och form. Det gifves en oändlighet gradationer af medvetande. Men som talet 7 är det grundläggande för denna världsdag eller „skapelse“, tager medvetandet i stort sedt gestalt på sju „plan“ af olika substantialitet eller så att säga i sju inom hvarandra befintliga sfärer eller världar, af hvilka den lägsta är vår fysiskt materiella. De öfriga sex planen i uppåtgående ordning äro: det halft kroppsliga (groft astrala), det instinktmässigt förnimmande eller kännande (vitala, praniska), begärens plan (det karmiska), det intellektuella (manasiska) planet, det halft gudomliga (buddhis plan) och det gudomliga (atmas plan). Dessa plan kunna sedan uppdelas i mångfaldiga sjutal af underplan o. s. v.

---

¹⁾ Jfr uppsatsen „Teosofin som religion“ i Humanitas, h. II, 1898.

Ändamålet med skapelsen vinnes just därigenom, att medvetandet passerar de sju stora utvecklingsfaserna och alt hvad de innefatta, med andra ord att monaderna – de frön till kommande, själfständiga varelser, som Gudarna vid världsdagens gryning „skapa“ genom att ingjuta sitt eget lif i urmaterien – från sitt tillstånd af omedveten gudomlighet genom att passera alla stadier af medvetande utvecklas till själfförvärfvad och medveten gudomlighet eller „personligt“ gudaskap. Denna utveckling försiggår i och är lifvets kretslopp. Anden „nedstiger i materien“, det formlösa ikläder sig form, det enhetliga differentieras, det universella individualiseras för att sedan försedt med alla vunna erfarenheter åter uppstiga till det allena, odelade, andliga lifvet. Sålunda kunde man säga med användande af en bild tagen från vårt plan:anden lyser i lågan, suckar i vinden, längtar i vågen vid stranden, sofver i stenen, andas i blomman, drömmer i djuret och vaknar i människan. En gammal, kabbalistisk aforism lyder: „stenen varder en växt, växten ett djur, djuret en människa, människan en ande och anden en gud“.

Såsom vi redan antydt, är ingalunda denna långa evolution något godtyckligt och slumpvist framåtskridande. Tvärtom, godtycklig despotism eller blindt öde existerar alls icke i naturen. Universum är lagbundet. I medelpunkten, i själfva Varat ligger dold den eviga och oföränderliga lag som i strålarna från lifvets centrum yttrar sig i form af de gudomliga, andliga och naturliga lagar, som styra evolutionen och som kunna sammanfattnas i den dubbla lagen för jämvikt och växling – kausalitetslagen (Karma) och periodicitetens lag (reinkarnationen).

Växlingens lag, – „lagen om stigande och fallande, ebb och flod – har af den fysiska vetenskapen iakttagits och antecknats inom alla naturens områden. En omväxling sådan som dag och natt, lif och död, sömn och vakande, är ett faktum så allmänt, så fullkomligt universellt och undantagslöst, att det är lätt begripligt, hvarföre vi däruti se en af våldsalltets mest oryggliga grundlagar.“ *) Den hemliga läran tager sålunda blott steget ut, när den förfäktar den absoluta allmängiltigheten af en lag, hvars verkningar öfveralt äro förnimbara. Det samma är fallet med kausalitetslagen, lagen för orsak och värkan, hvilken ju af vetenskapen upptäckts såsom grunden för alla fenomen i det fysiska universum. Hvarför skulle då de andra och högre medvetenhetssfärerna vara beröfvade detta privilegium? Ockultisterna påstå, och det på goda skäl, att så icke är. På alla områden, såväl psykiska som intellektuella, moraliska, andliga o. s. v., härskar kausalitetslagen med samma omutliga stränghet som någonsin i det fysiska universum, till hvilket i själfva verket blott de yttersta resultaten af densamma sträcka sig. En djupare och till de högre planen nående insikt om växelförhållandena mellan orsak och värkan sätter därför ockultisten i stånd att frambringa fysiska fenomen, hvilka se ut såsom undervärk och skenbart stå i strid med alla naturlagar i den synliga världen.

Universaliteten af dessa båda lagar, växlingens och jämviktens, låter den hemliga läran förmoda, att den nuvarande världsuppenbarelsen icke är den enda. I stället för en evighet af tomhet och en skapelse, plötsligen för en kort tid utkastad i rymden gud vet hvarifrån, få vi sålunda ett evigt lif, som periodvis slumrar i sitt eget sköte och periodvis gör sig uppenbart. „Världsalltet i dess helhet är evigt till såsom ett obegränsadt plan; periodiskt tummelplatsen för otaliga världssystemer, oupphörligt uppstående och försvinnande.“ Dagar af värksamhet – manvantaras – och nätter af hvila – pralayas – växla i evigheten som i tiden. Hvarje „skapelse“ är en uppenbarelse ånyo och i högre måtto af något, som existerat förut – altså en återfödelse eller reinkarnation af ett förgånget. Och under hvarje manvantara uttömmas verkningarna från den föregående och alstras orsakerna till en ny – hvilket är karma. Det närvarande ögonblicket är det förflutnas son och fader till det tillkommande. Därför äro icke häller gudarna, änglarna o. s. v. några privilegierade varelser, utan väsenden, som under tidigare världspåskådningar tillkämpat sig den fullkomning, som nu berättigar dem till deras „höga ställning“ på naturens rangskala. Och icke äro häller t. ex. djuren förfördelade varelser, utan helt enkelt sådana, hvari monaden ännu icke nått rang och värdighet af „människomonad“. Men det säges om dem, att de i nästa manvantara skola „blifva människor“

---

*) Citaten äro hämtade ur den svenska öfversättningen af „The Secret Doctrine“.

d. v. s. att djurrikets monader då skola „skapas“ – återväckas till lif – såsom väsensenheter, beredda för en pilgrimsfärd genom det mänskliga riket.

Låt oss nu återkomma till den „mänskliga monadens“ evolution och se, hurdan den gestaltar sig, styrd af karma och växlingens lag.

Under manvantaran försiggår utvecklingen under 7 s. k. runder, hvar och en af dessa bestående af ett livvets successiva kretslopp kring sju syskonplaneter, representerande de sju medvetenhetsstadierna och materiens sju tillstånd. Under den första runden passerar monaden genom naturens alla former och riket, utom de mänskliga, och under de två följande genom alla mänskliga former. Detta är visserligen en återupprepning på kortare tid af en evolution, som ägt rum tidsåldrar förut, men en återupprepning, som synes vara universell och betingad af livvets förhållanden. Äfven det mänskliga embryot passerar alla former från stenen uppåt, innan det antager mänsklig skepnad. De tre första runderna åse „andens nedstigande i materien“ eller evolutionens lopp „längs den nedstigande bågen“, som är centripetal för materien och centrifugal för anden. När så evolutionen hunnit den fjärde runden, inträffar vid midten af denna rund, d. v. s. på den fjärde planeten i syskonringen, den vändpunkt, från och med hvilken ett „återuppstigande till andlighet“ tager sin början. Härunder värkar anden som den centripetala kraften, medan materien är centrifugal. Denna s. k. involution består i förvärfvandet af individualitet, först genom naturlig impuls – ända upp till femte runden – och sedan genom själfålagda och själfuttänkta bemödanden. Af detta framgår, att den fjärde runden – och i analogi därmed den fjärde planeten – är den lägsta och mest materiella, den femte jämförlig med den tredje, den sjätte med den andra och den sjunde med den första.

När lifsvågen i en rund lämnat en planet, inträder denna i en individuell pralaya, i ett tillstånd af „sömn“, men när lifsvågen i sjunde runden öfvergifver en planet, „dör“ planeten och hela kedjan drabbas småningom af samma öde: en planetar-pralaya är för handen. Lifvet öfvergår nu till en ny, högre kedja, där skådespelet återupprepas i fullkomligare form. Sålunda är den ring af planeter, till hvilken vår jord hör, en dylik återfödelse eller reinkarnation af mánkedjan. Vår jord är den fjärde eller mest materiella af sina syskon och har – tvärtemot hvad vår vetenskap påstår – mottagit sitt lif af modren månen, som nu kretsar kring sitt barn som ett lefvande lik. De sex återstående kloten äro för oss osynliga, såsom hörande till högre medvetenhetsplan och finare grader af materie. Analogt är förhållandet med de öfriga kring vår sol kretsande, synliga planeterna, hvilka samtliga äro de fjärde i ordningen af sina resp. syskonklot. Endast invigde mästare och personer med hög clairvoyant förmåga kunna genomtränga „de moln af astralmaterie“, som för våra blickar dölja äfven de närmast högre sfärerna.

Vi befinna oss för närvarande i den fjärde runden (och på den fjärde planeten) och hafva nyligen – d. v. s. för några miljoner år sedan – passerat „vändpunkten.“ På hvarje planet i hvarje rund utvecklas nämligen sju rotraser (delade hvar i 7 underraser, och hvarje af dessa delad i 7 familjeraser), och evolutionen nådde sin höjd i den fjärde. Vi äro af den femte rotrasen, hvadan andens involution är påbegynt, och frukten däraf utgöres af vår nuvarande mänsklighet.

(Forts).

Literatur.

Den Hemliga läran. Sammanfattning af vetenskap, religion och filosofi af *H. P. Blavatsky*.

(Forts. fr. föregående nummer).

II.

Människan på jorden.

I „Den Hemliga Lärans“ andra del, som handlar om människans uppkomst, speciellt i dess första afdelning, meddelas utförligare upplysningar – hämtade ur tolf sånger af samma Dzyans Bok med kommentarier – om alla dessa rotraser och deras kontinenter, med andra ord om jordens och dess invånares historia under denna vår fjärde rund. Särdeles intressanta detaljer gifvas här i alt som rör vår mänsklighet och naturen omkring oss. Det ondas uppkomst förklaras, likaså språkets och religionens tillkommelse. Könsskilnaden får sin historiska belysning i och med framställningen af de successiva fortplantningssätten hos raserna; likaledes myterna om gudar, jättar, cykloper, det „tredje ögat“ och forntidens zoologiska vidunder. Den Darwinska härstamningsteorin kullkastas genom den ockulta läran om apornas evolution; problemet om „den felande länken“ är sålunda löst. Äfven här gör *H. P. Blavatsky* alt för att bekräfta och bevisa den hemliga visdomens teorier såväl ur religionernas exoteriska läror som ur vetenskapens fakta, och läsaren får värkligen det intrycket, att författarinnan är *den som vet och lider*, medan vetenskapen, filosofin och teologin leka blindbock . . .

Omkring 300 miljoner år hafva förflutit, sedan den eteriska, gigantiska urtypen till det vi nu kalla människa först uppträdde på vår planet, som då var en „degig“ massa. Ty först småningom under loppet af långa geologiska perioder vann jorden en större fasthet, och ännu senare antog människans kropp den fysiska formen. Höjdpunkten af materiell förtätning uppnåddes vid midten af fjärde rasen, men „de cykler, som sedan dess förflutit, hafva redan bringat oss ett stycke framåt på den motsatta uppstigande bågen . . . jorden, vi själfva och alt annat hafva mjuknat sedan dess – ja äfven våra hjärnor.“

Den första „själfborna“ (hvita d. ä. månfärgade) rasens människor – om man kan kalla dem människor – voro eteriska eller „astrala“ skuggbilder af sina „månfäder“, vår planets uppbyggare, som afsöndrade dem ur sina egna lif, och i saknad af förstånd, tanke och vilja. „Deras inre väsen, monaden eller det gudomliga jaget, ehuru inneboende i den jordiska formen, egde intet samband därmed.“ Den förenande länken, individualiteten, känslan af „jag är“ (*Manas*) saknades ännu. Dessa skuggvarelser bebodde en hemlighetsfull kontinent, hvilken icke förgås såsom de öfriga, utan är bestämd att fortbestå från planetens gryning till dess skymning.

Den andra kontinenten kallas den „hyperboreiska“ och „sträkte sig med uddar och utsprång söderut och västerut från nordpolen, omfattande alt, hvad som nu motsvaras af norra Asien.“ Den var ett hemvist för den andra „svettborna“ (hvita) rasen, hvilken genom en process liknande den hos många växter iakttagna „knoppningen“ evolverats ur den första. Äfven denna ras var i början könlös och „benlös“ och begåfvad blott med en första, ursprunglig gnista af mänskligt förstånd. Men ju djupare anden stiger ned i materien, dess skarpere framträder livvets dubbelhet, den manliga och den kvinnliga kraften. Därför utvecklades också hos denna andra ras en tillstymmelse till androgynitet eller dubbelkönskap, samtidigt med att kroppen började vinna mera fasthet och styrka.

Den tredje (gula) rasen, „sönerna af passiv yôga“, födda äfven de genom en utsvevtningsprocess ur sina fäder, var sålunda genast från början hermafrodis (dubbelkönad.) Dessa jättelika människor – de i traditionerna och mytologierna omtalade gudarna – bodde på en ofantlig

kontinent, som „utbredde sig från Indiska Oceanen till Australien“ och som „numera helt och hållet försvunnit i Stilla Havets djup, kvarlämnande här och där endast några högländstoppar, som nu äro öar“ (t. ex. Påskön). Denna kontinent har i „Den Hemliga Lärans“, fått namnet Lemurien (namnet en uppfinning af zoologen P. L. Sclater). Dess historia är af det största intresse, ty den blef vittne till människosläktets delning i skilda kön och till „visdomssönernas inkarnation.“ Om sättet för fortplantningen hos de första människorna af den tredje rasen berättas följande: „De blefvo äggfödande. De emanationer, som från deras kroppar afsöndrades under fortplantningstiderna, voro äggformiga; de små runda knopparna utvecklade sig till en stor, mjuk, ägglik utväxt, som småningom hårdnade och efter en fosterperiod brast sönder, hvarvid det nya människodjuret utan bistånd utgick därur, såsom fåglarna göra i vår ras.“ Af de båda könen egenskaper, som i början förefunnos lika fördelade hos alla varelser, begynte småningom det manligas framträda mera markerade hos en, det kvinnligas åter hos en annan, och efter en följd af långa tidsåldrar, ty naturen gör inga språng, uppträdde ändtligen stamfadern till den fysiska människan sådan vi nu känna henne, delad i man och kvinna. Och detta skedde för öfver aderton miljoner år sedan.

Men denna ståtliga varelse, denna människa med sina välbildade lemmar, full af fysiskt lif och kroppslig styrka – var trots allt blott ett djur; ett värk af den „lägre“ naturens uppbyggande gudomligheter, ett konstvärk, men i sanning blott den första arten af „Primates.“ Ty själen var än ej tillstädes, ögonen skådade omkring sig utan att se vare sig förflutet eller tillkommande och strålen från All-anden, den gudomliga monaden irrade kring i sin hydda som en drömmande fläkt.

Då utgick från den högsta Guden en befallning att än en gång „skapa“ – ty så ljöd den barmhärtiga Lagen.

Och det Ljus, som var världsförnuftet, strömmade ner från sitt himmelska hemvist öfver vår lilla planet, och dess strålar trängde in i människornas kroppar, i de boningar, som åt dem voro inredda. Det var Guds son, som i öfersvallande kärlek steg ned på jorden för att genom sitt lidande förlösa det i mörker vandrande människosläktet . . .

Detta var Mahats (visdomens, världsförnuftets) söners eller Mânasaputras' (det 3:dje Logos') inkarnation. Förnuftet, hvars rot är i Gudomen, når sin högsta uppenbarelse, när det uppfattar sig själf som förnuft, d. v. s. såsom framsprunget ur Gudomen, med andra ord kunna vi tänka oss det uppenbarade förnuftet utan tanke och medvetande och fri vilja, d. ä. utan ett jag som är förnuftigt? Manasaputras voro dylika „jag“; individualiteter, intelligenser, odödliga väsenden med fri vilja, som nått en hög utveckling i andra världar, men som lydiga den gudomliga lagen, som befäller: högre ständigt högre! „sökte blifva ännu mera medvetna genom att förena sig med mera utvecklad materie“ och „måste genomgå jordiskt mänskliga erfarenheter för att vardas *allvisa*.“ Därför förkroppsligade sig „visdomssönerna“ i jättarna af den tredje rasen. Och denna akt har fått namnet „den andra skapelsen“, framsprungen äfven den ur stor själfuppoffring. Den har också ur synpunkten af det högres nedstigande till det lägre *) gifvit upphof till myten „de fallna änglarna.“

Öfveralt i den formdanande naturen uppstå individuella olikheter – egenskapernas mångfald är just materiens idé –, hvarpå vi redan hänsyftat vid tal om könsutvecklingen. Den tredje rasens vackra gudamänniskor voro ingalunda alla fullkomligt lika hvarandra hvarken till det yttre eller till det inre. De voro ju delade i särskilda under- och familjeraser, och hvarje ras liksom hvarje människa egde sin individuella prägel. Icke håller upplyste förnuftets ljus med ens allas hjärnor; manasaputras' inkarnation skedde långsamt, gruppvis, kanske en om en; den sträkte sig ända in i den fjärde rasen. Sålunda förefunnos genast de största olikheter i andlighet och intelligens hos de förnuftbegåfvade. Många voro ännu kyska hermafroditer, oberörda af sexuella lidelser – de voro mest mottagliga för det gudomliga ljuset, i dem inkarnerades de högst utvecklade visdomssönerna. Andra voro redan fullt utvecklade män och kvinnor, med blodet svallande af lifslust, och många hade skridit så långt fram i vildt begär att de förenat sig med djur och gifvit upphof till vidunder, hvilka blefvo stamfäder (den felande länken) till de nuvarande aporna, sålunda begående ett brott emot naturen, en omedveten „synd.“ Och emedan allt i den yttre världen blott är ett uttryck för det

---

*) Jfr. uppsatsen „Teosofin som religion“ i Humanitas, h. III, 1898.

inre lifvet, och alla geologiska perioder och omstörtningar i naturen på sätt och vis bero af eller åtminstone sammanfalla med motsvarande utvecklingsöfvergångar hos människan, skedde äfven nu stora yttre förändringar. Den „eviga vår“, som rådt i de trakter, där den första, andra och en del af den tredje rasens människor lefvat, försvann bak is och snö genom revolutioner i jordaxelns läge. I stället trädde ständig förändring och växlande årstider, regn och köld och brännande hetta. Människan nödgades att bygga skjul och uppfinna kläder . . .

Själffuppoftande medlidande var det, som dref visdomssönerna att inkarnera sig i dessa varelser.

Det seklerslånga lidandet tog sin början, den smärtsammaste, den långsammaste födsloprocess, som af naturen åskådas – en process, som fortgår i den dag som är: Förnuftets involution.

Manasaputras förmådde blott sända „en stråle“ af sitt eget lif i människornas hjärnor – en stråle, beklädd med deras egna odödliga egenskaper: individualitet, fri tanke, fri vilja, fritt minne. Och denna stråle yppade sig hos människorna som: uppspirande jag-medvetande, tanke – och minnesförmåga: samt viljekraft. Men de odödliga manasaputras' andra väsenssida är förnuftets inneboende förmåga af själfbestämmelse; äfven dennas reflex öfvergick på människorna och höjde dem från deras förra tillstånd af ansvarlöshet till varelser, ansvariga för sina handlingar.

Värkningarna af denna tvåfaldiga orsak blefvo snart synliga. Med de gryende förståndsformögenheterna följde det „trefvande försöket“ att bilda ett språk. Samtidigt utsåddes de första fröen till civilisation. Klippstäder byggdes af sten och lava, konster och vetenskaper begynte odlas. Hela det mänskliga släktet var af „enahanda tunga och mål“ och deras religion, ett seende dyrkande af de öfverskuggande Gudarna, var äfvenledes densamma hos alla. Alt detta grundlades och utfördes under de „gudomliga lärarnes“ ledning, de heliga och obefläckade „sönerna af vilja och yôga.“ Dessa människor voro delvis sådana, i hvilka förnuftet fullt hade inkarnerats och som därför skådade sanningen med vaken blick, delvis voro de inkarnationer af „gudar“ eller högre väsenden som enkom stigit ned på jorden för att undervisa mänskligheten och uppenbara henne det rätta bruket af hennes krafter och förmögenheter.

Å andra sidan fann sig människan vara en sinlig varelse, hos hvilken förut oanade lidelser vaknade eller redan voro väckta. Kroppens lif (kâma) ropade högt, och fastän det gryende jagmedvetandet, när det riktade sin blick inåt, såg sitt gudomliga ursprung, var förnuftet för svagt att afgifva ett riktigt omdöme – och människan följde obetingadt sina sinnens bud. På detta vis nedsänktes det sinliga förståndets frö i det kroppsliga lifvets jordmån, och en utveckling i det personbegränsades riktning var den naturliga följden. Förnuftet delades: det odödliga jaget med dess fria vilja, minne och tanke stannade ofvanför, och dess bild, dess dödliga „son“, personen med dess begränsadt fria vilja, minne och tanke gick sin egen väg djupare „in i materien“.

Vi böra nämligen erinra oss, att nedstigandet i materien måste fortgå ända tills midtpunkten af evolutionen blef uppnådd, hvilket gifvetvis inträffade i midten af fjärde rasen, då den nedåtgående bågen var passerad och uppstigandet längs den andliga bågen kunde begynna. Den fjärde rasens historia sammanhänger därför med den tredjes, af hvilken den utgör en omedelbar fortsättning.

Denna fjärde (rödgrå och brunhvita) ras alstrad genom sexuell förening af den tredje – var äfven den af jättelik kroppsbyggnad (jfr. de i alla folksagor och heliga böcker, t. ex. Bibeln, förekommande jättarna) och bebodde en kontinent, som bredde sig öfver den del af jordytan, där nu den Atlantiska Oceanen rullar sina böljor. Lemurien hade dessförinnan genom vulkaniska utbrott förgåtts i Stilla Havets djup. Det fjärde fastlandet hette „Atlantis“ och skulle utgöra en „vetenskaplig och historisk sanning“, om vi mindre fördomsfullt ville lyssna till de gamla traditionerna. Platos bekanta ö „Atlantis“ var blott en del af den stora kontinenten, dess sista lämning, som uppslukades af hafvet för 11 à 12 tusen år tillbaka.

Det å Lemurien påbegynta civilisationsarbetet fortsattes på Atlantis. Utvecklingen af fysiska och intellektuella förmögenheter fortgick altjämt på bekostnad af de adliga, psykiska och moraliska och nådde slutligen, när vändpunkten närmade sig, en oerhörd höjd; det var en den materiella kulturens uppblomstring, som vi blott förmå drömma om.

Språket utvecklade sig från enstafvigt till agglutinerande eller sammanfogande och detta till böjningspråk. Människorna „förenade sig till samhällen, och under ledning af sina gudomliga

styresmän byggde de stora städer, odlade konster och vetenskaper och voro fullkomligt hemmastadda i astronomi, arkitektur och matematik“. Ännu gifvas minnesmärken, som vittna om dessa gamla jättfolk, t. ex. de stenbildstoder man anträffat på Påskön, i utkanterna af Gobiöknen och annorstädes, alla i klippor urhålkade kolossala grottboningar, de jätttestora människobenen, som funnits vid Misorte m. m.

Dock – på Atlantis uppfördes det sorgliga, fastän storartade skådespelet af en till sin spets drifven materiell civilisation och ett lika långt drifvet förkrympande af alt andligt lif. Blott få voro de, som slöto sig till de guddomliga lärarne – dessa ursprungliga uppenbarare af vetenskap, konst, filosofi, religion, åkerbruk o. s. v. – och gåfvo akt på deras råd äfven i religiöst och moraliskt afseende. De flesta gingo sina egna vägar, yfdes öfver sin kunskap och sin skicklighet och lyssnade blott till rösten från det egna, sinliga jaget. Altifrån „sina tidigaste stammar skilde sig de atlantiska raserna i de rättfärdiga och de orättfärdiga; i dem som dyrkade den Enda, osedda Anden i naturen, hvars stråle människan förnimmer inom sig – eller panteisterna – och dem som fanatiskt ägnade sin dyrkan åt jordens andar, de mörka, kosmiska, antropomorfa makterna, med hvilka de slöto förbund.“ De förra, de „hvita“, hos hvilka „den gudomliga visdomens gnista brann med oförminskad glans och ständigt vann alt större klarhet och styrka, förblefvo de utvalda väktarna af de mysterier, som blifvit mänskligheten af dess gudomliga lärare uppenbarade“ . . . „Och genom traditionen går en af de hemliga lärorna bekräftad hviskning om, att dessa utvalda voro fröet till en hierarki, som sedan denna tid aldrig dött . . . som offrat sig för världens synder och till de okunniges upplysning kvarstannar till den nuvarande manvantarans slut. Ehuru osedda äro de städse närvarande“ . . . Men hos de orättfärdiga, som „blefvo svarta af synd“, förbleknade minnet af de himlens och jordens mysterier, som dem meddelats i deras första barndomstider, i den mån de använde sina krafter till själfviska ändamål, och de heliga visdomslärorna „urartade hos massorna till trolldom och antogo sedan formen af exoteriska religioner, vidskeplig afgudsdyrkan och dyrkan af människor och halfgudar“.

Sådant var upphovet till det onda, till den split och tvedräkt, som härskat alt sedan dess såväl mellan individer, mellan folk och mellan dessas olika religionsbekännelser, som öfverhufvudtaget mellan sanningen och dess yttre omklädnader, religionerna: sanningen, den förborgade visdomen, som blott kan skådas af den andligen upplyste, den Invigde, den „pånyttfödde“, hvilken omdanats till hela sin människa och blifvit en „Guds son, den oändligt medlidsamme och kärleksfulle – och å andra sidan dessa konkreta skenbilder af de sanna mysterierna och den ursprungliga uppenbarelsen, som alla exoteriska religionssamfund förkunna.

Men Atlantis och dess bebyggare rönte samma öde som de föregående kontinenterna. En „syndaflod“ kom, och största delen af land och lif försvann i hafvets vågor, för omkring 850,000 år tillbaka. Bland de lefvande varelser, som blefvo räddade, befunno sig också de rättfärdiga människorna, som med sina skatter visligen vetat sätta sig i säkerhet . . .

Den femte kontinenten och vår nuvarande ras' hemvist är enligt de hemliga lärorna Europa, inberäknadt Asien och Afrika. Ehuru Amerika egentligen är det äldre fastlandet, räknas dock vår världsdel till den femte såsom varande den ariska – femte – rotrasens fosterland. Härmed har den hemliga vetenskapen beträdd „historiens“ mark och öfverlämnar åt den „exakta“ och officiella att spåra Europas öden från istiden och vår ras' lif från dess barbariska barndom ända upp till våra dagars „höga kultur“.

(Forts.)

Literatur.

Den Hemliga läran. Sammanfattning af vetenskap, religion och filosofi af *H. P. Blavatsky*.

(Forts. fr. föregående nummer).

III.

Slutord.

Vi hafva passerat vändpunkten i den cykliska evolutionen, och enligt tingens ordning borde nu anden utöfva större dragningskraft på oss än materien, sanningslängtan fylla större plats i vårt bröst än det egna jagets längtan efter personlig lycka. Där så icke är fallet, får det väl föras på räkningen af den „syndabörda“ vi åsamkade oss genom vårt kränkande af den gudomliga Lagen på Lemurien och Atlantis. Vi? Ja vist, vi själfva äro de skyldiga, icke lida vi för någon annan Adams eller Evas enfald än vårt eget jags, och vårt lidande är oss ej pålagdt af en orättvis och nyckfull Gud. Icke håller äro vi naturligt utvalda ättlingar af orang-utanger, uppkomna genom naturkrafternas blinda spel, och för hvilka altså synd och skuldmedvetande vore kyrkligt nonsens och samvetet en poetisk fiktion – nej, vår „arfsynd“ är den vi ärft af vårt eget förflutna, och samvetet är vårt högre jags, visdomssonens röst, den tysta rösten från „frälsaren, som vi dagligen korsfästa i vårt kött“.

Ty människan, fastän intagande en säregen ställning i „skapelsen“, är underkastad samma utvecklingslagar, som hela den öfriga naturen. Också för henne gäller kausalitets- och periodicitetslagen med orubblig och omutlig kraft, och det är just med afseende å de verkningar den utöfvar på henne, som denna dubbla lag får sin fulla belysning i namnen Karma och reinkarnation.

Läsaren erinrar sig, huru människans slutmål för denna manvantara är det som vi kanhända något oegentligt kallat „personligt gudaskap“ hvarmed emellertid menats ett tillstånd af medveten fullkomning i all-omfattande kunskap, visdom och kärlek. Denna medvetna och i viss mening *individuella* fullkomning skulle i sig själf vara ouppnåelig utan ett handlande jag, som sträfvade därefter. Ledd blott af sin naturliga instinkt och ett småningom tilltagande sinligt förstånd skulle människan aldrig höjt sig till det vi nu känna som människa: en varelse, ständigt sliten mellan tvänne makter, godt och ondt, och medveten om sin egen ansvarighet. Det behöfdes en invärkan utifrån eller rättare *inifrån* för att väcka själfmedvetandet och längtan efter fullkomning, en invärkan, hvartill, såsom vi sett, grunden lades genom den odödliga och förnuftiga individualitetens inkarnation. Vi hafva likaledes sett, huru de voro högst få, som gånge akt på förnuftets bemödanden och tydde sin nyvaknade längtan i rätt riktning. De flesta – i sitt jubel öfver den känsla af frihet, som kom öfver dem med det tänkande och viljande jaget – sammanblandade den himmelska längtan efter visdom med den jordiska trånaden efter kroppslig njutning och „fölo“ . . . från människans förstfödsrätt att söka den oändliga sanningen till hennes förbannelse att söka den personliga begränsade lyckan . . .

Dock, detta var det enda sättet att vinna kunskap och styrka. Lagen är utveckling – som är godt, icke begränsning – som är ondt. Visdomssoenen måste uppresa sig ur sitt förnedringstillstånd, och han själf, det förnuftiga jaget – som var anledning till människans „fall“, hennes frästare – måste blifva orsaken till hennes upprättelse och försoning, hennes frälsare.

Härtill är tydligen icke ett kort jordelif tillräckligt. Hvert odödligt, förnuftigt jag måste därför „födas om och om igen“, d. v. s. *åter och åter ikläda sig en ny dödlig personlighet*, på hvars hjärta det klappar och beder om inträde – ända tills den „naturliga människan“ lyder dess stämma och öppnar sitt hjärtas dörrar.

Ett i sanning tungt värf! Den ena „skuggan“ efter den andra afkastar jaget såsom misslyckade försök, och lika hopplöst som orättvist skulle dess lidande vara, om dessa personligheter vore utan betydelse och inre sammanhang. Men med reinkarnation är karma oupplösligt förbunden. Hvarje ny personlighet är den eller de föregåendes karma, d. v. s. en person når en viss grad af utveckling under ett jordelif, och när det personen besjälade, förnuftiga jaget nästa gång ikläder sig den förgängliga kroppshyddan, för denna nya person summan af jagets föregående erfarenheter med sig såsom en gifven karaktär och det nya lifvet blir sålunda en fortsättning af det föregående. Arbetet som nedlägges för en tid af hvila – dödens sömn – återupptages från den punkt där det senast slutade. Det goda eller onda en person tänkte, sade, handlade, återfaller i motsvarande form på nästa eller någon följande inkarnation af samma individualitet. Hvar och en är „sin egen lyckas smed“. Om frukten är ond eller god, har den dock vuxit på det trä man själf planterade i det förgångnas natt. Det personliga minnet kan visserligen icke sträcka sig längre än öfver det som den personen erfart – den person, som ju aldrig existerat förut – men det odödliga jaget öfverskådar med sitt fria minne hela den långa räckan af sina inkarnationer. Likaledes säges det, att när den personliga människan går upp i sitt högre jag, hon äfven blifver delaktig af dess obegränsade minne.

Sålunda lär icke den hemliga visdomen någon personlig odödlighet; ingenting kan *blifva* odödligt, som icke i sig själf är det. När döden inträffar, öfverlämnas kroppen – förgänglig såsom helhet betraktad – åt sitt öde: det odödliga lifvet, som uppehöll den, drar sig bort och söker sig uttryck i andra former – det odödliga jaget, som besjälade den, stiger upp i „gudarnas land“ (Dêvakhân), där det väntar tills timmen slår för nästa återförkropppling, dock bärande bort och införlifvande med sig af personligheten allt det som var evigt förnuft . . . Må vi likväl tillägga, att för alla dem som tro på den personliga odödligheten, d. v. s. det stora flertalet, förenas personlighetsmedvetandet efter kroppens död med jaget och kvarstår under hviloperioden i „paradiset“ såsom en salig fortsättning af de lyckliga och goda stunderna i det afbrutna jordelifvet – en hviloperiod, hvilken i vanliga fall upptar en tidrymd af femtonhundra år; men dess längre är ej „den personliga odödligheten“. Ty när jaget „dör från dêvakhan“ och återfördes till ett nytt jordelif, påtager det sig en ny roll, förut ej spelad, och en nyskapad personlighet uppträder på lifvets skådebana för att sig själf ovetande taga på sig den gamlas Karma och fortsätta hans värk . . .

Långsamt bär det uppåt. Äoner skola rulla hän, innan den dagen randas för mänskligheten i stort, då den bjuder sin Herre och Mästare välkommen. Men den måste randas, ty lagen är sådan: lifvets lidanden, dess grusade förhoppningar skola slutligen lära människan att inse, huru förmätet och illusoriskt det personliga lifvet är, och att det sanna och eviga består i uppgifvandet af det egna jagets önskningar för uppfyllandet af den högsta pliktens, som också är den högsta sällhetens bud. Och när den dagen randas, då skall den fria, odödliga, själfmedvetna människan lyfta sin blick mot det eviga ursprunget och sträfva efter återförening med denna altets Fader från hvilken hon „i begynnelsen“ utgick . . .

Något oberoende etiskt system eger teosofin icke. Dess etik kan icke skiljas från dess metafysik; den är däri inneboende och utgör så att säga dess omsättning i praktik: moral, det är praktisk metafysik. Den hemliga läran påvisar alltings gemensamma ursprung och människosläktets andliga enhet. Första budet i dess morallag är därför att erkänna detta faktum och i tankar, ord och handlingar förvärkliga „det universella broderskapet“ – ett broderskap icke endast människor emellan, utan sträckande sig öfver hela den lefvande naturen.

För det andra återupprättar den urgamla visdomen tron på människans gudomliga ursprung, hennes högre jag, som är Mästaren, Frälsaren i henne, och hvaraf hon själf är det mer eller mindre falska uttrycket. Hennes uppgift är att låta detta högre jag vinna insteg i hennes själ – och detta blir då „själens mystiska tillväxt“, obegriplig för den, som icke tror på själen och Guds inneboende i människan. Teosofins individuella etik är därför icke en samling förhållningsregler, icke ett nytt system till de många gamla, utan en historia om denna själens utveckling, historien om „Guds rikets tillkommelse“.

* *
*

Måtte dessa bristfälliga rader kunna gifva läsaren en aning om det vidtomfattande innehållet i H. P. Blavatskys arbete. Har han minne insett, att det ej är en bok, som kan lämnas obeaktad af den, som byser intresse för lifvets djupare spörsmål, utan att det är en, till hvilken man vänder åter, om man ej genast förstår den? För en vanlig, ytlig kritik ägnar den sig als icke.

E.

(*Nya Pressen* 1898, Onsdagen den 28 september 1898, N:o 263, s. 3, palstat 7-8.)